VIII. évfolyam. Celldömölk 1912 augusztus 25. 34. szám

KEMENESALJA

VEGYES TARTALMU FÜGGETLEN LAP.

Megjelenik minden vasárnap reggel.
Előfizetési ára: Egész évre 8 korona, félévre 4 korona, negyedévre 2 korona.
Egyes szám ára darabonként 20 fillér.

Felelős szerkesztő:
DINKGREVE NÁNDOR

Szerkesztőség és kiadóhivatal:
Dinkgreve Nándor könyvnyomdája Czelldömölkön.
Ide intézendők a szellemi részt illető közlemények, hirdetések és mindennemű pénzilletékek.

Báró Korányi Sándor professzor „Falusi ház"-a.*)

Mesteri kézzel rajzolta meg Korányi a T. E. K. O. B.-nak f évi március 3-án tartott alakuló közgyülésén a tuberkulózis ellen folytatott védekezésünknek képét. Nehány müvészi vonással csoportosította az egyik oldalon a leküzdendő nehézségeket, a másik oldalon a rendelkezésünkre álló gyakorló fegyvereket. Kemény, kérlelhetetlen logikája és érzelgéstől mentigazságszeretete rámutatott nemcsak arra, hogy fegyvereink elégtelenek, hanem arra is, hogy azoknak használatában sulyos taktikai hibákat követünk el.

Midőn szanatoriumokba küldjük a gyógyithatatlan betegeket, ugy járunk el, mint a csatatéren az oktalan orvos, ki a kötözőtérre szállitandó sebesültek közül a legsulyosabban sérülteket választja ki. Megtelnek a tábori kórházak olyanokkal, akiken a sebész csak nagy ritkán tud segiteni, ellenben százával pusztulnak el a könnyebben sérültek, kik megmenekülhettek volna, ha marad számukra hely a kórházban és kellő időben részesülnek orvosi segélyben.

Mindnyájan, kik hallgatták a mestert, éreztük fejtegetésének lesujtó igazságát. A szanatoriumok utján évenként megmentettünk néhány embert a pusztulásnak indult ezerek közül, a dispensaireknek szerény anyagi eszközeivel némileg korlátoztuk a baj tovaterjedését és enyhitettük az általa okozott nyomort. Azonban eddig még meg sem közelitettük a bajnak forrását, pedig mig ezt be nem tömjük, az országot a pusztitó kórságból kigyógyitani nem fogjuk.

Mint mikor a sötétben botorkáló vándornak a fölcikázzó villám megmutatja az eddig hasztalan keresett utat, ugy hatott rám a zseniális ötlet: A falut kell először megmentenünk! Hisz a faluból táplálkozik a város, a faluból ered a feles embermateria a városba és amig a falusi lakosság körében nem sikerült elfojtani a gümókórt, addig a városban is gyakori fog maradni. Épitsük fel a falusi házat! Célunkat az eddiginél egyenesebb és gyorsabb uton érhetjük el.

Korányinak eszméje Behringnek ismeretes tételén és Bang állatorvos tapasztalatain alapul. Valóban a fényes eredménnyel járó Bang-féle eljárásnak helyességét ép oly kevéssé lehet kétségbe vonni, mint valamely minden részletében logikus és tetszés szerint megismételhető laboratoriumi bizonyitó erejét.

Azonban valahányszor egy jól sikerült laboratoriumi kisérletet a gyakorlati életben megismételni szándékozunk, figyelnünk kell arra, vajjon a gyakorlati életnek viszonyai nem különböznek-e nagyban a laboratoriumi kisérlet körülményeitől? Mert ez esetben ez elért végeredmények is nagyon eltérők lesz-

*) Megjelent a »Gyermekvédelem«-ben. (Szerk.)

Gondolatok.

GuBa.

Szombat volt. Esteledett. Sétámból hazafelé ballagtam a temető mellett. Kellemesen hüvös esteli szellő nyargalt végig a tájon. A faluba értem. A házak előtt öntöztek sepertek. A porban játszadozó gyermekek játéka lefoglalt. Aztán tovább mentem. A korcsma elé értem. Már sötét volt, benn égett a lámpavilág, az ablakon kopott függöny. Duhaj ének, szitok hallatszik ki. Csendesen, lassan elmegyek a korcsma előtt. Miért fizetnek ma — gondolom — miért nem szerdán, mert hát mondom szombat volt. Egy asszony jön velem szembe, karján gyermekkel. Rohan. Bemegy a korcsmába — mintha csak nem férne a sok liang a szük korcsmaszobába — erősebben hangzik. Visszamentem. Az ablakhoz csusztam, a kopott függönyön félve betekintek. Közönséges kép. Az asszony, mondom karján a gyerekkel, huzott egy embert, bizonyára a férje. Ott álltam az ablaknál, mintha várnék valakit, közben be be pillantottam. Egy-két perc. Aztán kinyilik az ajtó, kitámolog két férfi, (az egyik szép szőke volt) aztán az asszony, karján a gyerekkel. A falhoz lapultam, nem vettek észre. Pár lépést mennek, majd megállnak. A szép szőke vissza akart menni. Az asszony rimánkodott. Különben szép, csendes este volt, oldalt a fák között a holdvilág kacagott. Mondom, a szőke kötekedni kezdett, aztán nem állt az illetlen az ut szélére, a másik is az ut közepén... (ez nem nevetésre méltó — sőt). Ott álltam még mindig a fal mellett. Örültem, mert máskor hölgyekkel szoktam erre menni... Egy szóval, a férfiak visszamentek — az a szép szőke volt az oka — a korcsmába, az asszony sirt. És én, igen én tovább mentem. Aztán gondolkodtam, miért isznak ezek az emberek, mert pénzük van, vagy mert szép holdviláges este készül, vagy hát csak isznak, ugy . . . minden ok nélkül. Azt hiszem azért, mert pénzük van (bár ez nem cél, hanem eszköz.) Ha szerdán este lenne pénzük, akkor szerdán este innának és most jön a java: a gyárba csütörtökön reggel ugyancsak várhatnák a munkások egy részét. Csendesen ballagtam, a Gyöngyös hidjához értem. A viz felett millionyi tiszavirág szállt ide-oda, mintha csak kiélvezni akarnák a pár pillanatot, mi nékik adatott. Mondom, a munkások visszamentek, én meg folytattam utamat, mignem e hidnál lefoglaltak a tiszavirágok. Megálltam . . . tiszavirágok . . .

*

Pár nap mulva ismét erre mentem, nem igen volt kedvem rá gondolni a multkor itt szerzett képzetemre, mely most elevenen támadt fel bennem. Délután két óra. Rettenetes hőség. A nap sugárkévéit bőségesen ontja. Minden oldalról a cséplő masinák bugó, monotón zenéje hallszik. Már vágyom a házak melletti hüvösre. Sietek. Egy csoport bámész gyerek tünik elém, ott egy kapu előtt. Oda érek. Csépelnek. A porban alig lehet kivenni az alakokat. Fenn a gép tetején van kettő-három, kik adják a falánk masina

Intézetek előirása szerint fehérnemüek, kabátok, ruhakelmék legjobb minőségben és legolcsóbb áron kaphatók:
KRAUSZ és KOREIN divatnagyáruháza PÁPA.

nek. Ha a szarvasmarha-istállóban végrehajtott eljárást az emberi társadalomban akarjuk megismételni, hasonlóan óvatossággal kell élnünk.

Mikép járt el Bang? A beteg teheneket »kimustrálta« (azaz leölette). A tuberkulinra nem reagáló, tehát nem fertőzött teheneket elkülönitette a reagáló, azaz fertőzött tehenektől. Végül a fertőzött teheneknek borjait egynapos korukban a nem fertőzött tehenek mellé állitotta.

Ha az emberorvos lépésről-lépésre követhetné a dán allatorvost, egy-ket emberöltő után a gümőkór hazánknak statisztikájában jelentéktelen szerepet játszanék.

Azonban arra gondolni sem lehet, hogy minden tuberkulinra reagáló szülőnek ujszülött gyermeket a falusi házba vigyük. Hisz a legtöbb felnőtt ember reagál a tuberkulinra! Ezért szoritja meg Korányi ajánlatában a felveendő gyermekek számát a következő módon: A falusi házba gyűjteném össze azokat a gyermekeket, akiket tüdővészes betegnek környezetében egészségesnek találtam.

Korányi eljárása tehát lényegesen különböznék Bangétól, aki már az egynapos borjut elválasztja a tuberkulin iránt érzékeny apaállattól. — Korányi ugyanis csak a tüdővészes betegnek környezetében élő gyermeket akarja a falusi házban elhelyezni, ahol a betegnek elhalálozásáig maradjanak. »Ehhez átlag 1 év, sokszor ennél jóval kevesebb, máskor, valószinűleg ritkán, jóval hosszabb idő kellene«. E szavakból kiderült, hogy Korányi a sulyos a halálos véghez közeledő tüdővészeseknek gyermekeire gondól.

Ámde ezen gyermekeknek nagy része már fertőzött. Igy például a szombathelyi erdei iskolának azon. növendékei, akiknek szüleinél a köpetben gümőkórbacillust találtam, ugyszólván kivétel nélkül reagáltak Pirquet-re. A Korányi idézte Cohn-féle vizsgálatok szerint a tüdővészes családtaggal együtt élő ifjabb gyermekeknek körülbelül 67 százaléka, idősb gyermekeknek 90 százaléka már fertőzött, tuberkulinérzékenysége fokozott. Már pedig »amily elrejtett, épen oly veszedelmekkel járó ez a tuberkulin érzékenység. Az az ember, akinek érzékenysége a tuberkulózis bacilusokkal szemben nagy, a tüdővészre disznonált«.

Kedvezőbb eredmények elérése végett a következő eljárásra lehetne gondolni:

A sulyos betegnek környezetéből csak azokat a gyermekeket vegyük fel, akik Pirquet-re még nem reagálnak. Továbba fogadjuk be a tüdővésznek kezdeti szakában levő szülőknek nem reagáló gyermekeit. Azon szülőket is, akiknek gyér köpetében még nincs bacillus, de akiknek tüdejében az orvosi vizsgálat »aktiv« gümőkóros folyamatot állapit meg. A betegségélyző pénztárak keretébe tartozó és az orvosoknál sürün megforduló munkásosztálynál az ily kezdődő »csucshurutok« rendszerint elég korán vétetnek észre.

Azonban, ha ezt akarjuk tenni, akkor módositanunk kell Korányinak azt a számitását, hogy a falusi házban a gyermekek átlag csak egy évig fognak tartozkodni

A szombathelyi dispensaireben jelentkezett betegek közül csak azok haltak meg egy éven belül, akik a tüdővésznek előrehaladott szakában kerültek gondozásba. Legtöbbször azonban 2—3 évig éltek azok is, akiknek köpetében már az első megjelenésük alkalmával lehetett gümőkór bacillust találni, akiknél tehát a dispensaireben való megjelenésük korántsem jelzi a betegség kezdetét. Sőt néhányan élnek még ma is azok közül, kik öt év előtt jelentkeztek bacillus tartalmu köpettel

Még egy körülményre vagyok bator utalni. A falusi népben erős a családtagoknak egymáshoz való ragaszkodása, néha a megnyilatkozása az érzelmeiknek kifejezésében gyakorlatlan emberek között ritka és nehézkes.

Aki a falusi néppel sürübben érintkezik, tudja, hogy ugyancsak nehezen sikerül majd a szülőket arra birni, hogy évekre megváljanak gyermekeiktől. Még a keresetképteleneknél, a nyomorban vergődőknél is makacs ellenállásra fogunk akadni. Lemondani a családi életnek legigazibb örömérol, a gyermekekkel való együttélésről oly áldozat, melyre csak magas értelmiség és nagy fegyelmezettség képesiti a szülőket.

A Bang-féle ideális eredményü eljárásnak az emberi társadalomban való megismétlése legyőzhetlen akadályba ütközik mindenekelőtt a »punctum solieus«-ben az ujszülött gyermeket nem távolithatjuk el a fertőzött környezetből. De ezenkivül még számos mellékkörülmény károsan fog hatni a végeredményre Némi megfontolás után be fogjuk látni, hogy ez uton megközelitjük ugyan a tődővész forrásait, de fájdalom, betömni nem fogjuk.

Nem kételkedem, hogy a falusi ház igen hatásos fegyvere a tüdővész elleni küzdelemnek és a nemzet hálával tartozik annak a széles látkörü és mély tudományu férfiunak, akinek elméjében ez az eszme megfogamzott. De a döntő ütközetet ezzel a fegyverrel sem fogjuk megnyerhetni, ha csak egy pillanatra is megfeledkezünk kipróbált, hatalmas fegyvertársainkról. Ezek: a nép müveltségének és gazdasági jólétének emelése.

Szándékosan tettem a müveltség emelését az első helyre. Működési körömben számos vagyonos, sőt gazdag község lakosságát pusztitja a tüdővész.

A nagyvárosokban a tulzsufolt munkásnegyedeknek nyomorgó lakói közül szedi a legtöbb áldozatát. Ha azt kutatjuk, hogy a tüdővész terjedésének szempontjából melyik az a közös áftalom, mely a jól táplálkozó, a szabad

---

szájába kéveszám az ételt. A többiek feladogatják, ismét mások zsákokat hordanak. A szomszédból áthallatszik a kézi cséplő hatalmas ütése. Ott állok a gyerekek között. Nézem a fárasztó munkát. Ilyen magamfajta nem is tudja elképzelni, milyen fárasztó lehet az ilyen testi munka, mennyi életenergiát használ fel egy ilyen ember. És hogyan él. Tessék csak végig gondolni, derdemes ám! Mondom, ott álltam, aztán tovább mentem. Nagyon meleg volt. A házak árnyékában levett kalappal lassan haladtam, aztán gondoltam: vannak emberek, akik a maguk energiáját használják fel megélhetésükre, vannak, akiknek erre csak részben van szükségük, de vannak olyanok is, akiknek erre — t. i. életenergiára nincs szükségük — mit a munkavégzés közvetitésével kenyérré változtatnának. A földmivesek a maguk erejükkel megmunkálják a földet, életenergiát használnak fel és a föld terem, ezek a középső osztályba tartoznak. A munkás kizárólag a maga energiája árán él, ez használ fel legtöbbet, neki kell a legtöbbel pótolni az elhasználtat, másszóval ennek kell a legtáplálóbb ételeket enni, a legkisebb adót fizetni. A nagybirtokosok földjét mások megmunkálják, a föld terem, a gyümölcsöt élvezi a nagybirtokos, ki semmi energiát sem fektetett ebbe bele. Hát a tanitó? Teljesen megegyezik a munkással. Ennek is a saját energiáját használja megélhetésére. És még mennyi ilyen ember van! És mennyi a másikféléből! És hogyan élnek azok? És hogyan ezek?? De ez csak igy van, ez örök természeti törvény. Ismét egy másik masina közelébe értem, ott is egy sereg gyerek. Ott is megálltam. Fejem felett egy vastag drót huzódott, melyben haládt az áram — energia — mely atalakult ott a gépben munkává — kenyérré. Aztán ezt is ott hagytam, tovább ballagtam. A masinák bugó, monotón zenéje kisért. Mondom, meleg volt, nagyon meleg . . .

*

Itt ülök szobámban és irom fenti benyomásaimat. Mellettem egy képes folyóirat. A kezemben toll. Már végeztem. Pardon, a toll már nincs a kezemben, rátettem a tentatartómat tartó érc-hölgynek mereven kinyujtott karjára. Félre teszem az irást. Felnyitom a folyóiratot, egy nagy, lomha könyv. Egy kép. Jézus életének egy jelenete. Megnézem hosszan. Beteszem, aztán félretolom a nagy könyvet. Elővesszem irásomat, a toll ismét a kezemben. Bámulok merevén a levegőbe. Az uj testamentum — melyet nekem nem kellett volna elolvasnom, de hogy Jézust megismerjem, egy huzamban végig olvastam — gondolatai motozkálnak a fejemben. Jézus a szeretet tanát hirdette, szeretetre akarta tanitani az embereket és mi van ma? Az a bizonyos ember, ki a maga energiáját használja fel megélhetésére, ösztönénél fogva gyűlöli azt a bizonyos másikat. Ha gyűlöl, akkor nem lehet Jézus követője. Talán ebből a szempontból kellene javitani a bajokon, ha Jézus diadalairól akarunk beszélni . . . Leteszem a tollat, az irást félreteszem, aztán tovább nézegetem a nagy, lomha könyvet.

levegőn mozgó falusi népet ép ugy sujtja, mint a nagyvárosoknak mindenben szükölködő proletárját, ugy arra a nem épen uj eredményre jutunk, hogy ez csakis a lakás lehet.

A városi proletár keserü kényszerüségből, a jómódu földmives megrögzött szokásból egész családjával egyetlen egy, többé-kevésbbé szük szobában lakik.

Ez a falusi ház melegágya a jómódu falusi gazdacsaládok tuberkulózisának.

Ezt a falusi házat kell reformálnunk és lakóját megtanitani arra, hogy mikép kell benne ésszerüen lakni.

Ez a legegyenesebb ut, melyen haladnunk kell, hogy megmentsük a sorvadástól a falusi népnek szine-javát, a nemzet életének tartalék erejét.

És ezen a hosszu, de el nem kerülhető uton az első lépés: a falusi népnek az eddiginél megfelelőbb oktatása. *Dr. Feldmann Bódog.*

A Királyhágón és a két Vaskapun át.

V.

Őrvaraljan jó haromnegyed órai varakozás után előállott a vonatunk. Négy személykocsiból, meg valami öt teherkocsiból állott. Hatalmas mozdony volt eléje kapcsolva, de a kerekei oly alacsonyak, hogy a rábatöltésen dolgozó kubikus taligajának majdnem nagyobb a kereke. Ilyen tipusu gépet még sohasem láttam.

Beszálltunk.

Az oláh elem itt ujra jelentkezett. Olyan iarmát és tülekedést fejtett ki a beszállásnál, mintha valamely csatarohamot rendező indián csapat csapott volna csatarordítást. A pipások a nem dohányzók szakasza ellen vivta a legnyikosabb o tromot. Ugy látszik, a nem-dohányzók szakasza leküzdhetetlen ingerrel van a dohányzókra széles ez országban. Nem-dohányzóban a legtöbb éppen a dohányos utas s ott füstölnek és köpködnek a legnagyobb élvezettel.

Szegény kalauz alig győzött igazságot tenni. Beszélt, kiabált, orditott, integetett, hadonászott; hiába. Szent Peternek nincs annyi menyköve, mint amennyit közibük kivántam hamarjában. Akkor aztán hirtelen csönd lett. Hát ez mi volt? Csekélység az egész. A kalauz ötön-haton hirtelen akkorát pöndöritett, hogy csak ugy, röpültek bele. Erre lett rend. Ugy látszik ez értelmes oláh beszéd volt. Mire valámennyi oláh bedült a kocsikba, a vonat is megindult. Egy hatalmas kanyarulattal elhagytuk a Sztrigy völgyét s a Sztrigy balparti mellékfolyója a Rin Mare mellett kanyarodott jobbra egy hatalmas szikfatörésen át be Hátszegnek.

A vonat lassan halad, a vasut folyton nagyon erős emelkedést mutat. Egy darabon köves kopár a táj, majd kavicsossá válik. Előttünk emelkedik néhány kilométerre az állandóan havas tetejü Retyezát. A vasut ezalatt átcsapott a Farkasdin patak völgyébe. Mire egész közelébe értünk volna a Retyezátnak, olyan vihar kerekedett hirtelen felette, hogy nem lehetett többé látni.

»Gőzölög a Pálinkás bácsi feje« — jegyezte meg egyik utitársam. »Az itteni oláh nép — folytatta — ezt a hegyet Pálinkás bácsinak hivja.«

Nem tudom mire jellemző és találó ez a név: a kapóra-e, vagy az adóra? Lehet, hogy az »éhes disznó-makkal almodik.«

Elértünk Várhelyre, amelynek közelében van a hajdani dák-főváros, Sarmisegethasa romja, egy nagyra törő, de müveltebb népbe ütköző nép tragédiájának a nyoma. Itt Várhelyen vonatunknak a mozdonyát nem csekély csudálkozásomra hátulra kapcsolták.

A vonat utja eddig is nagyon meredek volt, Várhelytől azonban egyre meredekebb lett s egyszerre csak azon vesszük észre magunkat, hogy roppant merész emelkedésen a jobb hegyoldalon kapaszkodik, prüszköl, zakatol, nyög a mozdony, halad a vonat. A bal oldalon pár méternyire a pályatesttől 100—200 méter mély szakadék. A mozdony hatalmasan működik, mégis alig jut előbbre, olyan meredek a vasut.

De nini, mi az? A sinpár közepén fekete vonal kigyózik fölfelé; itt fogaskeréken megyünk fölfelé! A kocsiközökön lepillantok a sinek közé: csakugyan ugy van. Roppant erős fogak nyugosznak vasgerendákon. Ezen fogakba kapaszkodva tud csak a vonat fölhaladni. Haladni? Mászni! Azt a roppant erős mozdonyt majd szét veti a gép, ugy erőlködik, dobálódik jobbra balra, mintha utolsó tusáját vivná.

»Csak meg ne álljon« veti át a szomszéd kocsiból egy utas. »A napokban egy óránál tovább álltunk, mig tovább tudott mozdulni.

Na vére! Állomást értünk. Zajkány. Jöttünk vagy hat kilométert Zajkányig fogaskeréken.

Alig jut egy kis lélegzethez a mozdony, már indulunk tovább. Hát még mindig nincs vége a fogaskereknek? Nincs?? Még csak ezután következett a re mulass! A lezelső kocsi állandóan fönt járt magasan a fejünk felett, a mozdony pedig mélyen lent utánunk. A kéménye felett néztünk el. A mozdony alig mozdul. Irtózatosakat próbál magán lökni. A füst vastagon, szikrával tele ömlik ki a kéményen. Szinte robbanik, amint nagysokára egyet-egyet tud köhinteni. Nem tudtam, mit nézzek. A mozdonynak ezt a rettenetes erőlködését-e, az ut meredekséget, vagy azt a borzasztóan szép tájat, amin keresztül haladtunk. Jobbról a meredek hegyoldal, amelybe üreget, bevájást lopott a mérnöki tudomány a vasut számára. Balról a mindig nagyobb, rettenetesebb szakadék. A szakadék fenekén huzódik az országut. A rajta menő kocsi akkoranak látszik, mint egy kicsi gyerek játék-kocsi. Majd gyorsabban kezd a kocsiut is hozzánk emelkedni.

Egyszerre megkönnyebbül a teher, a mozdony élénkebben zakatol, a kocsiut alattunk 20—25 méternyire huzódik. Nemsokára megállunk. Lent a kocsiut mentén, a völgyben 8—10 ház. Az egyik háznál felém terjegetve mutogatva rohan be az ajtón egy férfi. Aszszony szalad ki a házból. Majd összecsapva a kezüket, arcukat tenyerükbe rejtve futnak be a szobába. Bizonyosan összetévesztettek valakivel ilyen messziről.

(Folyt. köv.) *Sztrokay Lajos.*

A mütörténelmi kiállitás.

Munkában az igazgatóság.

A vasmegyei mütörténelmi kiállitásra serényen folynak az előkészületek. Az ország minden része, de a külföld is ritka érdeklődéssel viseltetik a maga nemében páratlan emlékgyüjtemény iránt, amely tudvalevően szeptember havában, 22 ikén nyilik meg.

A kulturpalota tágas és nagy helyiségeit már előkészitik a nagy munkához, a szekrények már majd nem készen várják elhelyezésüket. Különböző szekrényben külön képosztály, fegyver-, textil-, ékszer és bútorosztály lesz s külön osztály egyéb tárgyaknak.

A kulturpalota tüzrendészeti szempontból történt megvizsgálása és az ezt követő sürgős intézkedések teljes biztonságot nyujtanak a kiállitott tárgyaknak. A felülvizsgálásra hivatott bizottság hétfőn megvizsgálta a helyiségeket és kifejezte azt a reményt is, hogy a kiállitás megnyitásáig a Kisfaludy-utcai betonhid gyalogjárója elkészül s igy akadálytalanul le onyolitható lesz a nagy forgalom, amely előre láthatóan ott naponta elönti a vidéket.

Tudvalevően nagy gondot okozott a kiállitás rendezőségének a biztositás kérdése melyben végül ugy döntött, hogy felhivja a kiállitókat, szivesked jenek saját tárgyaik biztositási diját viselni. Máris jelentkezett kiállitó, aki hajlandó erre az áldozatra. Végh Gyula bozsoki földbirtokos, igazgatósági tag, aki jelentékeny összeggel szerepel a kiállitás érték-listáján, lefizette a biztositási dijat, neje pedig, Wimpfen Amália grófnő 100 koronát adott a kiállitás céljaira.

Fontos kérdés a rendezésben a vasuti kedvezményes jegyek kérdése, amely ugyszólván egymagában biztosithatja a ritka kiállitás nagy sikerét. A déli vasut igazgatósága már megadta a féláru kedvezményt a tanulók, illetve iskolák számára, most az elnökség megpróbálja ennek a kedvezménynek a kiterjesztését is keresztülvinni. — Az államvasut még nem intézte el a kedvezményt kérő kérvényt, de valószinü, hogy az összes vonalakon mindenki számára megadják a félárujegy kedvezményét ebből az alkalomból.

Érdekes, hogy a külföldön is sok helyütt foglalkoznak a vasmegyei históriai gyüjteménnyel. A mult héten Weimarban mütörténelmi kongresszust tartottak s ezen a kongresszuson szóbakerült a vasmegyei kiállitásnak oda küldött plakátja, maga a kiállitás és az igazgatóság elismerésre érdemes nagy munkája. A kongresszusról meleghangu üdvözletet küldtek Mike Kálmán birónak, a kiállitás ügyvezető igazgatójának.

Valaki vár rám . . .

Majd vár reám sok álmos alkonyatkor . . .
Ezebe jutnak nagy, bus álmaim.
Könnyes arcát a hűs ablakra nyomja
S kacag fölötte a vig utca kinn.

Majd belekezd egy hófehér levélbe.
Megirja, hogy még egyre visszavár . . .
A zongorán egy dalt ver minden estén:
Üres a fészek, nincs lakója már . . .

És elbeszélget pár fonnyadt virággal
Virrasztva késő, alvó éjszakán . . .
Fülénk beszéddel egy nevet becézget . . .

— — — — — —

Ha hallanám . . . ha hallanám . . .

HIREK.

A király 82 éves. Urunk királyunk f. hó 18 án töltötte be 82-ik évét. Az egész országban megünnepelték ezt az évfordulót, a templomokban hálaadó istentiszteletet tartottak és lakomákat adtak az ország urai. A király maga Ischiben szerényen ünnepelt unokái körében. Városunk és járásunk összes templomaiban fohászkodott a királyok királyához a hűséges magyar nép: Tartsd meg Isten a királyt!

Uj hadnagy. A hadapródiskolák utolsó éves növendékei kö é csillagok hullottak, szép, aranyveresü fényes csillagok, melyekből egy városunkbeli ifjunak is jutott. Ugyanis a király hadnagygyá nevezte ki Neuhauser István hadapródot, aki a wieni Mariatheresianumot most végezte kitünő sikerrel.

Halálozás. Kovács Sándor alsósági körjegyzőt és nejét sulyos csapás érte; szeretett 15 éves Anna leányuk f. hó 23-án jobblétre szenderült. A megboldogult hűlt teteme ma, f. hó 25-én délután fog örök nyugalomra helyeztetni. A szomorodott szivü szülők iránt környékszerte nagy és igaz részvét nyilvánul.

A polgári iskola ügyében 200—300 aláirással sürgős kérvényt nyujtottak be a szülők a vallás- és közoktatásügyi miniszteriumhoz, melyben az iskola I. osztályának megnyitását már a folyó 1912—13-iki tanévre kérik. Igen valószinü, hogy a kellőleg indokolt kérvény meghallgatásra talál és express elintézésben részesül.

Samassa József bibornok meghalt. Az egri érsek, Samassa József bibornok, szent István király napján meghalt. Vele letünt a magyar püspökök nesztora. A főpap 1828-ban született Aranyosmaróton. Elemi iskoláit szülővárosában, a középiskolát Levén, Esztergomban, Nyitrán, majd mint a pozsonyi Emerikánum papnövendéke végezte. A hittudományokat Becsben, a Pazmáneumban tanulta. 1852. julius 23-án Scitovszky János herceg-primás Esztergomban áldozópappá szentelte fel s a nagyszombati gimnazium latin és görög nyelvtanárává nevezte ki. Innen csakhamar esztergomi teológiai tanár, majd a budapesti középponti papnevelő intézetben tanulmányi felügyelő, 1861-ben a budapesti tudományegyetemen a szentirástan rendes tanára és 1869 ben apattá lett. Ugyanez évben szülővárosa egyhanguan országgyülési képviselővé választotta. 1870 ben Eötvös József báró miniszter, Deák Ferenc ajánlására, miniszteriumába osztálytanácsossá nevezette ki és még ugyanazon évben lett esztergomi kanonok. 1871. jan. 1 en szepesi püspökké nevezetett ki. 1873. október 23 án már — szintén Deák Ferenc ajánlására — az egri érseki székbe installtatott Samassa József nevet, amelyet a halál keze kitörölt az élők közül, beirja a kegyelet az utokor lelkébe. Eger érseket kora csak sujtette inkább, mint megértette, mert hajlíthatatlan jellemerő, elvhűség lakott benne és mert őserővel viaskodó kezében folyvást a metsző kritikának acélja villogott; de a kit annál inkább meg fog érteni s becsülni a jövendő, a történelemnek minél biztosabb nézőpontjából vizsgálhatja majd az ő sirba hanyatlott alakját. Deák Ferenc jól tudta, miért kell Samassának már negyvenöt évvel Eger érsekének lennie. Értékelte eszmekincsét, s azok megnyilatkozásának öserejét; nagyrabecsülte benne a kormányzásra hivatottak legszükségesebb képesitőjét: hogy [illegible] az igazat, átkarolni azt s hiven ragaszkodni hozzá; ez volt egész élete. Tömérdek jót tett, sok-sok maradandót alkotott, emlékezetes eszmeharcok osatait vivta meg s mindezt az őskeresztényeknek azzal a szent félelmével, hogy valamiképp jobban ne tessék az embereknek, mint Istennek. Puritán egyszerüségszeretete is az ilyképpen megformált lelkületének volt természetes folyománya.

A városi képviselőtestület szeptember hó 4-én d. e. 10 órakor ülést tart, melyen az alábbi tárgysorozat kerül elintézés alá: 1.) 1913. évi költségelőirányzat tárgyalása. 2.) Határidő-kitüzése a kisczelli 1. sz. tjzkönyvben foglalt ingatlan megvételének tárgyalására. 3.) A piaci haszonbérlés szerződésének jóváhagyása. 4.) Husárak szabályozása ügyében beadott kérvény tárgyalása. 5.) A helybeli kereskedők egyesületének kérvényére hozandó határozat. E kérvényben két hetivásár engedélyezését ohajtják kereskedőink. 6.) Ugyanezen egyesület kérvényének tárgyalása, melyet az utcak sepertetése ügyében adtak be. 7.) Illetőségi ügyek tárgyalása. 8.) Marhalevelek kezeléséből befolyó díjak szabályrendeletileg biztositása.

Egyházkerületi közgyülés Győrött. Az ág. h. ev. egyházkerületi közgyülés Győrött mint már jelentettük, lehetőleg fényes ünnepséggel fog megtartatni. Aug. hó 26-án d. e. 11 órakor fogadják a vasuton Gyurátz Ferenc püspököt, 27 én d. u. 3 óra 47 perckor lesz dr. Berzsenyi Jenő kerületi felügyelő érkezése és fogadása a vasutnál, onnan bevonulás a székházba. Aug. 27 én este 7 órakor gyaminteézeti ünnep és diszgyülés a templomban. Aug. 28 an d. e. 9 órakor istentisztelet és a felügyelő beiktatása, d. u. 1 órakor közebéd a Royal-szálloban. Aug. 29-én d. e. 8 órakor az egyházkerület közgyülésének folytatása a Szeretetház nagytermében.

Lelkigyakorlatok. A lelkészkedő papság lelkigyakorlatai Mikes János gróf megyéspüspök vezetése alatt holnap kezdődnek és hir szerint azokon Hohenlohe Egon herceg nagyszebeni plébános is részt vesz.

A vármegyénkben működő segédjegyzők részére szept.—dec. hónapokra a belügyminiszter 5260 K állami segitést utalványozott.

Szurkáló legény. Varga János és Hőbe Imre folyó hó 12-én csépelés közben összeveszett egymással. Ez utóbbi egyszer csak kést rantott elő és Vargát három helyen megszurta. Hőbe ellen feljelentés tétetett.

Baleset. A sághegyi bazaltbányában ismét baleset történt. Ezuttal Jánosa István vönöczki legény a sérült, aki tolatás közben két kocsi közé került. Mintegy 4—5 hétig fogja nyomni az ágyat.

Pék lop a Sütő-től. Neubauer János pékinas zsemlyét hordozván szét a városban, betért Sütő Károlyékhoz is, ahol a konyhában egy zsebóra függött szegreakasztva. A sütemény kirakásának müvelete közben a pékinas lecsente a zsebórát és zsebrevágta. A lopás azonban idejekorán észrevétetett és az inas ellen feljelentést tettek.

Szálloda rablás. Ostwalder nevü gyógyszerész és egy ügyvéd barátja Losoncon jártak, ahol az egyik szállodában közös szobát béreltek. Éjjelre az ablakot nyitva hagyták, aminek azután az lett a szomoru következménye, hogy böröndjeiket valaki elemelte. Körü belül 200 ezer korona-értékü értékpapir, takarékkönyv stb. volt a gyógyszerész böröndjében, aki most a losonci rendőrség közreműködésével [illegible] az ismeretlen tettest.

Primicia. Csütörtökön mondta Nagy János premontrei tanár a jánoshazai kath. templomban első miséjét. Kornfeind Vince plébános és Zimich Mihály káplán segédletével. A templomot zsúfolásig megtöltötte az előkelő közönség. Délben Nagy Sándor vendégszerető házánál fényes ebéd volt a felszentelt pap tiszteletére. Felköszöntőben nem volt hiány. Nagy János Keszthelyre megy tanárnak.

Megrongált csolnak. Szentmiklósfánál a Rába partjához kötve ringatták a hullámok Imre István csolnakját, mignem egyszer csak a viz alá merült. Nem nagy szakértelem kellett ahhoz, hogy ennek okát megtudja gazdája. A csolnak a vizből kiemeltetvén, konstatáltatott a padlódeszkák hiánya, miket valaki erőszakkal feszegetett tel és tulajdonitott el. A nyomozás kiderítette, hogy a tettes Csiszár (Peti) Ignác ugyanottani lakos volt s így ő most a biróság előtt fog számolni bünéről.

Tolvaj cigánygyerek. Kolompár Sándor cigánygyerek enyves kézzel talált belélnyulni Döbrönte Károly kemeneshőgyészi lakos zsebébe. Misem természetesebb, minthogy a zsebben levő erszény 10 korona tartalmával együtt hozzáragadt. A lurkó hüsölni fog képességáért.

Garázda legény. E hó 11-én délután Boros Imre pápóci legény beverte Princzes István szentmiklósfai lakos ablakjait. Ugylátszik, a tettesnek még nem volt fogalma afelől, hogy ilyenkor mibe kerül egy ablaktörés is. A biróság majd kioktatja most s jövőre megfontoltabban fog cselekedni.

Verekedés. Hogy a szódásüveg és a koponya egymással szoros érintkezésének micsoda következménye szokott lenni, egy a Kenyeri községben történt eset tárja fel. Pusztai Jenő, mint cselekvő fél, hozta a szódásüveget viszonylatba Boros Gyula fejével. Az üveg lévén keményebb, a csont pedig a kevésbé szilárd, ez utóbbi engedett az összeütközésben. Pusztait feljelentették a meg nem engedett kisérletezésért.

Nincs többé gondja egy jó gazdaszsonynak sem, amióta házi szükségletit **Sommer Lajos** üzletében szerzi be. Itt ugyanis mindig a legjobb és legolcsóbb füszer-, lisztés csemegeárukat lehet kapni a lehető legolcsóbb árakért.

Figyelem a visszavándorlókra. Az Amerikából visszavándorlók száma most igen tekintelyes. A mult hónapban csak Oderbergen át több mint tizenkétezren tértek vissza Ausztria-Magyarországba. — Kivánatos volna, hogy ezekre a visszatérőkre fokozottabb figyelmet forditanának, hogy állandóan ittmaradhassanak hazájukban és ne legyenek kénytelenek néhány év mulva ujból munkát vállalni Amerikában.

Magyar pénz — német szó. Härtel Lujza, egy munkácsi alezredes leánya felpofozta Boroevics Szvetozár kassai hadtestparancsnokot. Az esel ismertetése nem tartozik mi reánk s ezzel nem is foglalkozunk. Minket ebben a dologban fájdalommal csak az érint, hogy azon a birósági tárgyaláson, melyet a hadtestparancsnok panaszára folytattak, Boroevics hadtestparancsnok csakis tólmácsnak segédelmével tudott a biró kérdéseire felelni. Ugyancsak igy feljelentett Starker Károly vezérkari ezredes is. Ezek az urak [illegible] hazának is hivatásos védői s ezért a fizetésük reánk eső hányadát magyar pénzből kapják s ime, mégis csak arra sem érdemesitenek, hogy nyelvünket megtanulják.

A népfölkelőket a honvédelmi miniszter a vármegye alispáni hivatala utján arról értesitette, hogy az évenkint kötelező népfölkelési időszaki jelentkezéseket az idén nem tartják meg.

Tanitók érdeke. A tanitók szolgálati idejének beszámitása tekintetében eddig a legnagyobb bizonytalanságban voltunk; pedig ez a kérdés valóságos tengelye a fizetésrendezésnek. Sok érdemes, a munkában kiváló tanitó megbecsülését az 1893. év előtti szolgálati idők beszámitása. Ugyanis örömmel töltheti el a tanitókat, hogy a közoktatásügyi miniszternek sikerült megnyernie a pénzügyi kormányt a tanitói érdekek számára. Jól forrásból arról értesülünk, hogy az 1893 év előtti szolgálat beszámitásának akadályait sikerült egészen elháritani.

Uj ezüstkoronások. Az osztrák-magyar bank közelebbről bevonja a mostani 100 koronás bankjegyeket s helyettük egyszerűbb rajzu, de azért nehezebben utánozható uj bankjegyeket bocsát ki. Az utóbbi időben gyakorta ismétlődő hamisitások meggátlása késztette erre a bank kormányzó-tanacsát.

Lelencgyermekek temetése. A m. kir. belügyminiszter átiratban kérte a hgprimást, hogy a püspöki kar az elhagyott és államilag gondozott gyermekek ingyenes temetéséről gondoskodjék. A püspöki karnak április hó 25-én megtartott értekezletén ez ügyben hozott határozata alapján a püspökök most fölhivják egyházmegyéik papságát, hogy az ilyen gyermek temetésénél stóladijat ne szedjenek.

A körtés mérlegek hitelesitése. A kereskedelmi miniszter a mult évben kibocsátott rendelettel kimondta, hogy a körtés mérlegek csak 1912. évi junius hó 30-ig hitelesithetők. Ez időponton tul nem. E korlátozást most a miniszter megszüntette, elrendelvén, hogy a körtés mérlegeket az állami mértékhitelesitő hivatalok hitelesitésre, ha egyébként a föltételeknek megfelelnek, ezentul is elfogadják.

Cziráky-emlékmű Győrött. A Rábaszabályozó Társulat elhatározta, hogy néhai Cziráky Béla gróf társulati elnök emlékezetére a Rábának a Kisdunába való torkolásánál vasbeton emlékoszlopot emel és arra a volt elnök relief mellképet helyezi. Az emlékmű felállitásához szükséges terület megszerzését és parkirozását Győr városának közönsége vállalta el.

Rövid hirek. Dr. Papp József szeghalmi ügyvéd félmillió koronát hagyott a négy nagy magyar közművelődési egyesületnek és ötvenezer koronát a szeghalmi jótékony egyesületnek. — 13,065.887 korona ára dohányt füstöltek el a folyó év januárius havában. — Az iskolaorvosok és egészségtanárok aug. 25—29-ig tartják összejövetelüket Veszprémben. — Amerikában a yalei egyetem diákleányainak 700.000 K-át juttatott egyesületük munkadij cimén. A kisasszonydiákok mint pincérek, szedők és soffőrök szerezték meg a tanulási időn kivül ezt a pénzt. — Korpona városa 41 százalék pótadót vetett ki a felekezetek céljaira, pedig az ág. ev. egyház iskoláját, melyre az állami iskola fölállitása folytán szükség nincs, nemhogy bezárná, hanem inkább tót tanitási nyelvünek jelentette. — A hires szegedi csillagbörtönt nagy költséggel kibővitik. Az állami és felekezeti iskolák pedig nagy részben botrányosan vannak butorozva s fölszerelve, mert — nincs pénz kulturára. — A kereskedelmi alkalmazottak jogviszonyait szabályozó javaslat ősszel kerül a törvényhozás elé.

Üzlet-áthelyezés.

Tisztelettel hozom a n. é. közönség b. tudomására, hogy **Czelldömölkön, a Kossuth Lajos-utcában** (Simon Sándor-féle ház) levő

uriszabó üzletemet

szeptember 15-ére a Háczky-féle házba (Uj kávéházzal szemben) helyezem át.

Midőn erről igen tisztelt rendelőimet értesitem, kérem további becses pártfogásukat.

Öltonyöket a legdivatosabb szabásban készitek.

Tisztelettel

Németh László

uri-szabó.

Kályhás-üzlet átadás.

Alsóságon 12 év óta fennálló

kályhás-üzletemet

saját házammal együtt — elköltözésem miatt — akár bérletben, avagy örök áron kedvező feltételek mellett azonnal eladom.

Dóra István

kályhás-mester.

Dobos Gyula

névre kiállitott arcképes igazolvány elveszett.

A becsületes megtaláló kéretik azt Dobos Gyulának, esetleg kiadóhivatalunkban átadni.

Zálogház-megnyitás.

Van szerencsém Czelldömölk és vidéke érdekelt közönséget értesiteni, hogy **Pápai-utcában levő házamban**

zalogintezetet

nyitottam.

Különféle értéktárgyakra kisebb-nagyobb kölcsönöket adok.

Tisztelettel

Pálovits József

zálogház-tulajdonos Czelldömölk.

Borszéki

GYÓGY- és ÜDITŐVIZ.

A SZÉNSAVAS ÁSVÁNYVIZEK KIRÁLYA!

Főraktáros: Gayer Gyula-cég Czelldömölk.

Uj szabó-üzlet.

Czelldömölkön, a Gayer-féle házban szövetraktárral férfi-szabó üzletet nyitottam.

Midőn ezt a n. é. közönség becses tudomására hozom, kérve szives párfogását, azzal fogok hálálni, hogy szaktudásommal a legszebb szabásu férfiruhákat készitem.

Szövetraktáromban a legnagyobb választékban találhatók a legdivatosabb angolszövetek és ezekből jutányos áron szolgálom ki rendelőimet.

Angol és francia szabásu öltönyeim ugy ár, mint kivitel szempontjából rendelőim igényeit kielégitik.

Tisztelettel **WEISZ LIPÓT**, férfi-szabó.

A mesterdalnok . . .

Cipőm szép és tökéletes
Benne jarni elvezetes
Mert ha cipőt vegzek, varrok,
Rajt' van

kaucsuk sarok . . .

AZ ÖREGEM

is mindig azt mondta, hogy szeplők elüzésére, valamint finom, puha bőr és fehér teint elérésére és megóvására nincs jobb szappan, mint a világhírű »Steckenpferd« liliom tejszappan. Védjegye »Steckenpferd« készíti Bergmann et Co. cég Tetschen a/E. Kapható minden gyógyszertár, drogueria, illatszér és minden e szakmába vágó üzletben. Darabja 80 fillér, Hasonlóképen csodálatosan bevalik a Bergmann féle »Manera« liliomtejkrém fehér és finom nőt kezek megóvására, ennek tubusa 70 fill. mindenütt kapható.

Hirlapunk nyomdájába jobb családból való fiu

tanoncul

felvétetik.

Czelldömölkön a Gyár-utcában a volt Benkő-féle major szabad kézből eladó. Bővebbet **Hirschenhausen Dávidnál Nagysitkén**

BUTOROK

Halok, ebédlők, uriszobák, szalonok, teljes szállóda, kávéház, vendéglő és kastélyberendezések, vas- és rezbutorok, szőnyegek, fuggőnyök, csillárok, zongorák szállittatnak bárhová

készpénzért vagy rendkivül előnyös fizetési feltételekkel.

Diszes nagy butoralbum 1 K.

Teljes berendezésnél utazó mintákkal **díjmentesen küldetik bárhova**

MODERN

Lakberendezési Vállalat

Budapest, IV. Gerlóczy-u. 7.
(Központi városháza mellett.)

Hölgyek figyelmébe

Aki fess és kényelmes fűzőt óhajt, rendelje meg

Győrött, Böbék Dánielné

Megyeház-utca 9. szám alatt levő mellfűzőkülönlegességi műtermében. A legujabb francia reform vagy igen kényelmes halcsont nélküli házi fűzőt mértek után igen jutányos árban. Javitás és tisztitás szintén elfogadtatik.

Ugyanott utazonő felvétetik.

Szalóky Zsigmond

kőfaragó

Czelldömölk.

Sirkőraktár: Szentháromság-tér
: Kőfaragó-telep: Kis-utca. :

Homokkő-, márvány-, gránit- és syenit sirkőraktár.

Kataszteri földméréshez szükséges köveket raktáron tartok.

Epületmunkát és mindennemü javitásokat elfogadok és azokat jutányos áron készitem.

Szalay Gyula temetkezési vállalata Czelldömölk, Sági-utca.

Nagy választékban raktáron tartok diszes érc és fakoporsókat, koszorukat és minden a temetkezéshez szükséges eikkeket.

Hullaszállitást s minden egyéb megbizást a legnagyobb gonddal, pontossággal végezek úgy; hogy a gyászoló családnak akár helyben, akár vidéken, miről sem kell gondoskodnia.

Temetéseket a legegyszerűbbtől, a legdiszesebbekig elvállalok és azokat a kegyelet megadásával végzem. Ravatalokat felállitok; mely celra pompás diszletek állanak rendelkezésemre.

Varosunk vidéke n. é. közönségének szives jóindulatát kérve, vagyok mély tisztelettel

Szalay Gyula asztalos, Czelldömölk, Sági-utca.

Nyomatott Dinkgreve Nándor villanyerőre berendezett könyvnyomdájában Czelldömölk